

PORIN ASUNNOTTOMUUDEN VÄHENTÄMISEN OHJELMA 2023

1. Tiivistelmä	1
2. Nykytilanteen kuvaus ja asunnottomuustyön taustaa	2
3. Asunnottomille kohdennetut asunnot ja niihin liittyvät palvelut Porissa	3
4. Asunnottomuuden riskitekijät ja asumistilanteen kuvaus	4
5. Asumissosiaalinen työ ja asumisneuvonta	6
6. Porin asunnottomuustyön yhteistyöverkoston kuvaus	7
7. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet	8
7.1 Juurisytitä asunnottomuuteen ja sen uusiutumiseen	8
7.2 Toimenpiteet	9
8. Seuranta ja arviointi	10

1. Tiivistelmä

Tavoitteena on asunnottomuuden puolittaminen, joten on katsottava missä asunnottomat Porissa ovat, ja missä ovat asunnottomuuden ongelmat, ja keskityttävä näihin ja näiden ongelmien ratkaisujen löytymiseen. Vuoden 2019 asunnottomuuslaskennassa Porissa oli 55 asunnottomaa, joista 46 majaili tuttavien ja sukulaisten luona. Vuoden mittaan asunnottomia on kaikkiaan tietenkin enemmän kuin laskentapäivän lukumäärä. On saatava kontakti tuttavien ja sukulaisten luona majoileviin asunnottomiin ja löydettävä keinot heidän asuttamiseksi ja auttamiseksi.

Asunnottomuusohjelman kohderyhmänä ovat asumispalveluiden piirissä olevat, varsinaiset asunnottomat sekä asunnottomuusuhan alla olevat. Tässä asunnottomuusohjelmassa voidaan jatkaa siitä, mitä Porin Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn ohjelmassa AUNE:ssa vuosille 2016-2019 on kirjattu. Asunnottomuuden puolittamisen ohjelman on valmistellut asunnottomuuden johtoryhmä. Käytännön asioita pohtii myös asumisen yhteistyöryhmä, joka koostuu toimijoista ja henkilöistä, jotka ovat asunnottomuusasioiden kanssa aktiivisesti tekemisissä.

Palveluita kehitetään ottaen asiakkaat mukaan kehittämistyöhön (osallisuus). Tavoitteina on ennaltaehkäistä ja vähentää hädöitä sekä tuottaa asiakkaille tarkoituksenmukaista tukea asumiseen ja elämänhallintaan. Esimerkiksi häiriötä tuottavaa asumista vähentämiseen voi yrittää löytää keinoja osallisuuden lisäämisellä ja asiakassuunnitelmatyöskentelyn kehittämällä. Puututaan asumishäiriöitä aiheuttavien asukkaiden tilanteeseen ennen kuin heidän vuokrasuhteensa irtisanotaan, tavoitteena on häiriöiden taustalla olevien syiden poistaminen. Voidaan odottaa, että hädöt vähenevät, kun vuokravelan kertymiseen puuttumisen vaikeutta saadaan vähennettävä ja asumisen osaamista parannettua. On päästävä kiinni alkaviin vuokravelkoihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, heti kun vuokra jää maksamatta, jotta tuki tulee siinä vaiheessa, kun se vielä voi olla tehokasta. Keskitytään velkojen taustalla olevien syiden poistamiseen.

3. Asunnottomille kohdennetut asunnot ja niihin liittyvät palvelut Porissa

Varsinaisesti asunnottomille suunnattuja palveluja edustavat pitkäaikaisasunnottomille suunnattu tuettu asumisyksikkö Varikko ja ensisuoja-palvelut. Varikon asumisyksikkö on Porin YH-Asuntojen tytäryhtiön Porin Erytyskiinteistöjen omistama kiinteistö Muistokadulla. Yksikössä on 17 asuntoa, jotka perusturva on vuokrannut pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Perusturva puolestaan on kilpailuttanut palvelutuotannon. Yksikkö on ns. päihteellinen asumisyksikkö, eli päihtymys sinällään yksikössä ei aiheuta sanktioita asukkaalle. Ensisuoja on tarkoitettu yöpymispaikaksi asunnottomille ja muille suojan tarpeessa oleville, päihtymys ei ole esteenä. Ensisuoja on yhteensä kahdeksan asumispaikkaa, kuusi miehille ja kolme naisille.

Itä-Porin alueella sijaitsee Porin kaupungin ja Porin ev.lut. seurakuntayhtymän omistama vuokratalo, jonka 23 asuntoon osoitetaan asukkaat perusturvan asumisneuvonnasta. Vuokrataso on näissä asunnoissa huokea, sillä asuntojen kunto on yleensä vaatimaton. Asukkaisiin ollaan yhteydessä asumisneuvonnasta usein ja kotikäynnit ovat yleisiä. Asukkaat siirtyvät näistä asunnoista usein yksityisille vuokramarkkinoille tai välivuokra-asuntoihin.

Porin Sininauhalla on 23 asunnon tuetun asumisen yksikkö, joka on tarkoitettu pääasiassa päihteiden käytön kanssa ongelmassa oleville ihmisille. Lisäksi Porin Sininauha ostaa Stean tuella pieniä asuntoja Porin keskustan tuntumasta terveellisistä ja turvallisista asuinympäristöistä (yhdeksän asuntoa vuonna 2020), ja vuokraa ne kohderyhmälle, eli päihde- ja mielenterveyskuntoutujille sekä haasteellisissa elämäntilanteissa oleville nuorille.

Porin perusturvan asumisneuvonnan näkökulmasta on erityisen tärkeää, että Porin kaupungilla on jatkossakin käytössä yksittäisiä välivuokra-asuntoja, joita nyt on 11 kappaletta. Välivuokratuissa asunnoissa asuminen on pysyvämpää kuin hätämajoitustyyppisessä asumisessa ja vuokrasopimukset ovat pääsääntöisesti noin puolen vuoden tai vuoden mittaisia. Perusturvan asumisneuvonnasta pidetään näihin asukkaisiin säännöllisesti yhteyttä ja usein ohjataan myös muissa asumisen haasteissa, esimerkiksi puututaan matalalla kynnyksellä häiritsevään asumistapaan tai rästivuokriin. Näistä asunnoista asiakas siirtyy usein yksityisille vuokramarkkinoille ja pysyvämpään itsenäiseen asumiseen, joko tuen kanssa tai ilman. Palvelujärjestelmässä asunnottomia kohdataan erityisesti päihde- ja mielenterveyspalveluiden asumistyössä, aikuissosiaalityössä, rikosseuraamustyössä, sosiaalipäivystyksessä ja eräissä kolmannen sektorin toiminnoissa (kuten Sininauha, A-kilta, seurakunta, SPR).

Porin Sininauha ry pitää ostopalveluna yllä väliaikaiseksi selviämisen- ja majoituspaikaksi tarkoitettua ensisuojaa. Ensisuojaan voi tulla päihtyneenä. Asiakkaat tulevat joko itse tai autetusti ensisuojaan sen aukioloaikana (klo 17-08), jolloin heillä on mahdollisuus tilapäiseen yöpymiseen, peseytymiseen, pyykkihuoltoon ja aamupalaan. Asiakkaita aktivoidaan omaehtoiseen asunnon hakemiseen, palveluihin hakeutumiseen ja osallistumaan erilaisiin itsehoitoryhmiin ja vertaistukiryhmiin. Tavoitteena on sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen ja palvelun käyttäjien elämänhallinnan parantaminen itsenäisen selviytymisen tasolle. Ensisuojan palveluita pääasiassa käyttävien päihde- ja mielenterveysasiakkaiden eteenpäin ohjautuvuus on ollut hyvällä tasolla. Asumisen yhteistyöryhmä on tässä keskeinen toimija. Paperittomat asiakkaat yöpyivät ensisuojaan n. 20 kertaa vuonna 2019. Heidän jatkosijoittumisestaan ei ole tietoa.

Porissa on panostettu itsenäisesti hajasijoitetussa asuntokannassa haasteellisissa elämäntilanteissa asuvien tukemiseen. Näiden ja asunnottomuusuhan alla olevien asiakkaiden kanssa erityisesti työskentelevät asumisneuvojen lisäksi jalkautuvan tuen palveluja tuottava perusturvan psykososiaalisten palvelujen LiiTu-yksikkö sekä ostopalveluna kilpailutuksen perusteella muutama palveluntuottaja.

Porin YH-Asunnot Oy on kokonaan kaupungin omistama tytäryhtiö, jolla on strateginen tehtävä monipuolisen ja kilpailukykyisen vuokra-asuntomarkkinan säilymiseen koko kaupungin alueella. Yhtiö rakennuttaa vuokra-asuntoja vallitsevan markkinatilanteen mukaisesti. Porin YH-Asunnoilla ei ole suunnitelmassa uustuotantoa asunnottomille tai asunnottomuusuhan alla oleville, mutta yhtiöllä on mahdollisuus tarvittaessa rakennuttaa välivuokrauksen kautta uusia asumisyksiköitä. Porissa toteutetaan tuettua vuokra-asumista myös erityisryhmille tarveperusteisesti ja normaaliuden periaatteen mukaisesti pääsääntöisesti muun asuntokannan joukkoon. Erityisryhmien tarvetta vastaavasta asuntotuotannosta huolehditaan kaupungin ja rakennuttajaorganisaation tiiviillä yhteistyöllä. Porissa ei varata vuokra-asuntokannasta omia laajempia kokonaisuuksia asunnottomille, rikosseuraamusasiakkaille eikä muille kohderyhmille. Suurin osa erityisryhmien asuttamiseen tarvittavista asunnoista saadaan lähtökohtaisesti osoitettua olemassa olevasta asuntokannasta tilanteen mukaan. Tarkkaa asunnottomille kohdennettua asuntojen määrää on siksi mahdoton sanoa. Jatkossa on edelleen sovittava, missä ovat tämän asiakaskunnan asunnot, ovatko ne vain tälle ryhmälle kohdennettuja asuntoja vai koko asuntokannasta osoitettavia.

4. Asunnottomuuden riskitekijät ja asumistilanteen kuvaus

Asunnottomuuden suhteen riskiryhmään katsotaan kuuluvaksi muun muassa nuoret, maahanmuuttajat, vankilasta vapautuvat, moniongelmaiset mielenterveys- ja päihdeasiakkaat, turvakodeista lähtevät ja ylivelkaantuneet.

Asunnottomuuden riskitekijöitä on paljon, muun muassa

- köyhyys
- syrjäytyminen
- maksuhäiriömerkintä/luottokelvottomuus
- vuokranmaksukyvyttömyys/-haluttomuus
- lastensuojelutausta (jälkihuolto)
- laitostausta
- ei koulutusta
- elämän äkilliset kriisitilanteet kuten avioero tai sairastuminen fyysisesti tai psyykkisesti
- yleinen elämänhallinnan puute
- heikko sosiaalinen toimintakyky
- etninen tausta
- ilman oleskelulupaa elävät
- huonot sosiaaliset suhteet tai yksinäisyys
- tarpeenmukaisen asunnon puute
- neuropsykiatriset ja mielenterveyden haasteet
- asumisen taidot puutteelliset
- runsas päihteidenkäyttö.

Asunnottomuuden riskitekijöiden tunnistamista on parannettava. Tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan erottaa neljä laajaa riskitekijöiden kategoriaa, jotka lisäävät asunnottomuuden todennäköisyyttä (Alppivuori, 2018):

- 1) rakenteelliset (taloudelliset prosessit: köyhyys, työttömyys; asuntomarkkinoiden toiminta; sosiaaliturva; maahanmuutto);
- 2) institutionaaliset (riittämättömät palvelut ja koordinaation puute; allokaatiomekanismit; institutionaalinen asuminen, vankilat; institutionaaliset käytännöt: sisäänotto ja kotiuttaminen),

- 3) ihmissuhteisiin (perheasema; ihmissuhteen tilanne: väkivaltainen kumppani tai vanhemmat; ihmissuhteen päättymisen: kuolema, ero) ja
 4) henkilöön (terveys; koulutus; riippuvuudet: alkoholi, huumeet, pelit) liittyvät tekijät.

Jos asunnon asunnon saadessaan ei onnistu muuttamaan asunnottomuutta ylläpitänyttä tilannetta tai asiaa elämässään, saattaa hän jälleen menettää asunnon. Porissakin on uhkana, että asunnottomuuteen liittyy nk. pyöröovi-ilmiö eli varsinaisiin riskitekijöihin ei pystytä puuttumaan ja asunnottomuus uusiutuu toistuvasti.

Porissa ei ole pulaa vuokra-asunnoista, mutta oikeanlaisen asunnon löytäminen juuri sen hetkiseen elämäntilanteeseen saattaa tuoda haasteita. Porissa saatetaankin asua väljästi tai jopa ylisuurissa asunnoissa ja siten asumisen kustannukset nousevat suuriksi. Pori on vastaanottanut kiintiöpakolaisia vasta muutamia vuosia, joten asumisen haasteita saattaa syntyä myös vuokra-asuntomarkkinoilla erilaisten kulttuuritaustojen törmäyksessä. Etnisen taustan omaavat perheet ovat usein suuria, monilapsisia ja siten vuokra-asunnonkin tulisi olla isokokoinen ja lähellä lapsiperheiden palveluja ja kouluja. Tällaisia asuntoja ei välttämättä Porista kovinkaan paljon vuokramarkkinoilta löydy.

Porissa on tällä hetkellä myös päivittämättä Kelan toimeentulotuessa määriteltävien hyväksyttävien asumiskustannusten euromääräiset rajat ja sen vuoksi Porin täydentävällä toimeentulotuella paikataan usein asumisen kustannuksia. Yhteistyö Kelan suuntaan tämän teeman osalta on kuitenkin aloitettu, joten tilanteeseen on tulossa muutos tulevina vuosina.

Porissa sijaitsee yksi SPR:n ylläpitämä vastaanottokeskus. Sen toiminta käynnistyi vuonna 2015 maailmalajuisen pakolaistulvan johdosta. Porin vastaanottokeskus (Liinaharja) on muodostunut paikaksi, johon myös naapurikuntien lakkautettujen vastaanottokeskusten asiakkaat on siirretty asumaan. Lopulta nämä jo pitkään vastaanottokeskuksissa asuneet turvapaikanhakijat ovat saaneet kielteisiä oleskelulupapäätöksiä ja paperittomien määrä Porissa on kasvanut. Tämä on luonut aivan uuden haasteen sosiaalihuollon hätämajoitustarpeelle. Erityisesti paperittomat lapsiperheet tarvitsevat asumisen ohjausta ja neuvontaa. Asumisen haasteet ovat suuria ja lisäksi ongelmia neuvontatyöhön tulee tämän asiakasryhmän kielitaidottomuuden vuoksi. Työtä tehdään yhdessä mm. alueen seurakunnan ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa.

Asunnottomuustilasto, Pori 2017-2019

	2019	2018	2017
Asunnottomia yhteensä	55	82	87
Pitkäaikaisasunnottomia	13	22	44
Alle 25-vuotiaita	16	9	15
Naisia	13	6	9
Maahanmuuttajataustaisia	5	5	3
Asunnottomia perheitä	0	0	1
Ulkona, ensisuoissa tmv.	8	6	5
Sukulaisten ja tuttavien luona asunnon puutteen vuoksi majoilevia	46	46	37

Asunnottomalla tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole omaa vuokra- tai omistusasuntoa.

Pitkäaikaisasunnoton on Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) määrittelyn mukaan

henkilö, jonka asunnottomuus on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä sosiaalisten tai terveydellisten syiden vuoksi yli vuoden mittaiseksi tai asunnottomuutta on esiintynyt toistuvasti viimeisen kolmen vuoden aikana. Porin asunnottomien vähennys vuonna 2019 johtuu tilastoinnin muutoksesta, jossa vuokrasopimuksella päihitteettömässä asumisyksikössä asuvia ei enää lasketa asunnottomiksi. Ilman tätäkin muutosta asunnottomien määrä olisi laskenut, mutta vain muutamilla henkilöillä. Tilastossa näkyy viiveellä Paavo-ohjelmien tavoitteen toteutuminen eli pitkäaikaisasunnottomien määrän vähentyminen. Naisten osuus asunnottomista on vähitellen kasvanut, tähän on reagoitava. Tyypillistä porilaiselle asunnottomuudelle on piiloasunnottomuus eli sukulaisten ja tuttavien luona majailu.

5. Asumissosiaalinen työ ja asumisneuvonta

Asumissosiaalinen työ on määritelty AUNE-työn yhteydessä seuraavasti: ”Asumissosiaalisella työllä tarkoitetaan sellaista asunnottomien, asunnottomuusriskissä elävien tai aiemmin asunnottomuutta kokeneiden parissa tehtävää työtä, joka kohdistuu asumista vaarantaviin (psyko)sosiaaliin, kulttuurisiin ja taloudellisiin ongelmiin ja niiden ennalta ehkäisyyn. Asumissosiaalinen työ on yksilö-, perhe- ja yhteisötason työtä, johon kiinnittyy rakenteellinen kehittämis- ja vaikuttamistyö.” (Riitta Granfeld, 2017)

Asumissosiaalisen työn tavoitteena on varhainen puuttuminen asumisen ongelmiin ja asumishäiriöihin sekä vuokraelkaantumiseen ja häätöjen estäminen. Työllä pyritään ehkäisemään tilanteiden kriisiytyminen. Asumissosiaalinen työ on köyhyyden ja eriarvoisuuden vastaista työtä, joka kohdentuu usein käytännön asioiden ja henkilön sosiaalisen tilanteen selvittelyyn sekä asunnottomuuden riskien tunnistamiseen ja ehkäisyyn. Työtä ei nähdä vain asunnottomuustyön ammattilaisten osaamisena, vaan asumisen asioiden puheeksi ottaminen ja asumisen varmistaminen tulee olla kaikkien palvelujärjestelmässä toimivien perusosaamista. (Karppinen, 2019)

Sosiaalipalveluja järjestetään tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen (Sosiaalihuoltolaki 11§). Asumisen järjestämiseen liittyvällä tuen tarpeella tarkoitetaan tilanteita, joissa henkilöltä puuttuu asunto tai hän on vaarassa menettää sen, taikka hän ei pysty asumaan asunnossaan tai hänen asuinoloissaan on merkittävä puutteita. Sosiaalihuollon tukea tarvitaan, jos henkilö ei kykene itse tai asumisen järjestämiseen ensi sijassa velvollisten asuntoviranomaisten tuella järjestämään itselleen kohtuullisia asuinoloja tai korjaamaan asuinoloissaan olevia puutteita.

Asumisneuvonta kytkeytyy tiukasti sosiaalihuoltolaissa määriteltyyn ohjaus- ja neuvontatyöhön. Porissa asumisneuvontaa on toteutettu vuodesta 2013 saakka Porin perusturvan palveluna, mutta Porin Yh-Asunnoilla on ollut asumisneuvoja vuodesta 2002. Perusturvassa projektiluontoisesti alkanut työ on vuosien varrella vakiintunut yhdeksi perussosiaalityön palveluksi, ja tällä hetkellä asumisneuvontatyötä tekee kaksi työntekijää. Koska työn periaate Porissa kumpuaa sosiaalihuoltolain mukaisesta työstä, asumisneuvojat ovat koulutustaustaltaan sosiaaliohjaajia ja tekevät työtään vahvasti sosiaalialan ammattilaisen ottein. Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen tarve liittyy usein asumisen haasteisiin ja sen vuoksi asumisneuvoja on myös luonteva työparin perussosiaalityön sosiaalityöntekijälle.

Porin asumisneuvonnassa asiakkaita oli vuonna 2019 yhteensä ollut noin 150 henkilöä. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan yhden pitkäaikaisasunnottoman asuttaminen säästää yhteiskunnalle noin 15 000€/v (Ympäristöministeriö, 2011). Ennaltaehkäisevän työn merkitystä ei siten voi väheksyä, vaikkakin sen vaikuttavuuden mittaaminen on vaikeaa.

Eräs keskeinen asumissosiaaliseksi työksi luokiteltava työ on Porin perusturvan tarjoama välitystilityö. Porissa on tällä hetkellä sosiaalityössä noin 100 välitystiliasiakasta. Välitystilien tarve on kasvava.

Välitystili perustetaan sosiaalityöntekijän tai sosiaalihoajaan päätöksellä ja se perustuu asiakkaan kanssa tehtävään yhteiseen sopimukseen. Sopimuksessa todetaan, että asiakkaalle avataan uusi tili, johon asiakkaat kaikki tulot ohjataan ja josta laskut maksetaan. Asiakkaalla ei tähän tiliin ole oikeutta. Välitystilien päivittäinen hoito (rahavirta; laskut ja maksut) on sosiaalityön tiimin etuuskäsittelijöillä.

Välitystiliasiakkuudet ovat usein pitkiä, vaikka niitä voidaan perustaa myös määräajaksi. Välitystilin avulla moni entinen asunnoton on saanut pitää asuntonsa, koska vuokrat menevät ajallaan maksuun ja rahaliikenne ja oma talous on muutoinkin selkiintynyt. Nk. pyöröovi-ilmiö on siten pysähtynyt ja asunnottomuuden kierre saatu katkaistua.

Asumisneuvontatyötä tehdään myös vahvasti nuorten parissa, sillä Ohjaamossa saa säännöllisesti asumisneuvojan palveluita. Kun nuoret kohdataan jo asumisuran alkuvaiheessa, pystytään oikea-aikaisella neuvonnalla ja ohjauksella ehkäisemään asunnottomuuden syntymistä pitkällä tähtäimellä.

Porissa on kehitetty myös oma kiintiöpakolaisten vastaanottoon kytkeytyvä malli, jossa asumisneuvoja tekee aina maahanmuuttotyön tiimin työntekijän kanssa asiakkaan kotiin kotikäynnin ja käy läpi systemaattisesti asumisen peruseriaatteen ja turvallisuuden. Tällä mallilla on pystytty vaikuttamaan maahanmuuttotilanteen asiakkaan asumisen uran onnistumiseen jo kotoutumisen alkuvaiheessa.

Järjestöillä on erilaisten hankerahoitusten myötä mahdollisuus toteuttaa asumisen tukea. Esimerkiksi Porin Sininauhan Tuetusti Tulevaisuuteen-hankkeessa on tuettu vankilasta vapautuvia henkilöitä asunnon hankinnassa ja säilyttämisessä sekä valmennettu asumistaidoissa. Hankkeessa on havaittu, että Porista asunto lähtökohtaisesti löytyy, mikäli vapautuvalla on käytössään ammattilaisen ohjaus sekä tuki. Kohdejoukolle leimallista on asumisen taitojen puuttuminen, joka aiheuttaa jatkuvan asunnottomuuden uhan. Hankaluudet vuokran maksussa, taloyhtiön sääntöihin sopeutumisessa ja asunnon siisteydestä huolehtimisessa johtavat toistuvasti häätöihin. Erityisen huomion kohteeksi hankkeen toiminnassa ovat nousseet jatkuvassa päihtymystilassa elävät asiakkaat, jotka tarvitsevat arjessa selviytymiseen usein huolehtivaa ja kiinnipitävää, työtettä. Olennaista on mahdollistaa kotiin vietävät palvelut myös päihdesairaille kuntalaisille. Vaikeissa olosuhteissa eläneen asiakkaan suhde asumiseen saattaa olla poikkeava. Työntekijältä tarvitaan sensitiivisyyttä havaintojen tekemiseen sekä osaamista traumataustaisen asiakkaan kohtaamiseen.

Hankerahoituksissa haasteena on aina rahoituksen määräaikaisuus, sekä omarahoitussuhteet. ARAn tukeman asumisneuvonnan haasteena järjestöille on rahoituksen suuri omarahoitusvastuu (ARA rahoittaa vain osan kustannuksista).

6. Porin asunnottomuustyön yhteistyöverkoston kuvaus

Porissa toimii Asumisen yhteistyöryhmä, joka kokoontuu joka toinen tiistai. Tavoitteena on aikaansaada yksilöllisiä palveluketjuja asunnottomille, asunnottomuuden uhkaa kokeville ja erityistä tukea tarvitseville Porin perusturvan yhteistoiminta-alueella asuville mielenterveys- ja päihdekuntoutujille, neuropsykiatrisia erityispiirteitä omaaville henkilöille sekä muille asumisessaan vaikeuksia kokeville asumisen ja kuntoutumisen tueksi, yhteistyössä asiakkaan ja eri palvelujen tuottajien kanssa.

Työryhmä tavoittelee toiminnassaan avoimuutta, joustavuutta, uusien työtapojen kehittämistä ja eri tahojen yhteistyön vahvistamista. Toiminnan tavoitteena on myös ennaltaehkäistä asiakkaiden tilanteiden pahenemista. Työryhmän toiminta on tarkoitettu asiakkaille, joiden asumisen tilanne vaatii moniammatillista pohdintaa mielenterveys- ja päihdeasioihin liittyen tai joiden elämässä on huomattavia vaikeuksia arjen hallintaan liittyen, eli käydä läpi ja ratkaista haasteellisimmassa

asumistilanteissa olevien porilaisten asumisongelmia yhdessä aina kulloisenkin asiakkaan kanssa. Asiakkaan asioita käsitellään työryhmässä vain asiakkaan kirjallisella luvalla. Asiakkaan toivotaan olevan paikalla hänen asioitaan käsiteltäessä. Lisäksi ryhmän tavoitteena on löytää yleisellä tasolla vastauksia ja laatia toimintamalleja vaikeimmin asutettavien ihmisten tilanteisiin asumisen erityiskysymyksissä yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden (ml. vuokranantajat) kanssa.

Työryhmään kuuluu vakituisina toimijoina edustajat Porin perusturvasta (työtoiminta Jopi ja kuntouttava päivätoiminta Tinki, psykososiaaliset asumispalvelut Veturi ja Taiteilijankoti, päihdehuollon laitospalvelut ja aikuissosiaalityö); Porin yhdyskuntaseuraamustoimisto, Porin Sininauhary; Porin YH-asunnot sekä asumisyksikkö Varikko. Lisäksi työryhmään kuuluu kokemusasiantuntija. Tarvittaessa työryhmän tapaamisiin voidaan kutsua muitakin yhteistyökumppaneita.

Tärkeä osa yhteistyöverkostoa on asunnottomuustyötä Porissa johtava Asunnottomuuden johtoryhmä, jonka puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja.

7. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

7.1 Juurisyytä asunnottomuuteen ja sen uusiutumiseen

- Asunnottomuuskierte
 - Usea asumispalveluiden asiakas on vuoroin asunnoton, vuoroin erilaisissa asumispalveluissa tai hoitoyksiköissä ja välillä vuokra-asujana. Kierre ei katkea, vaan välillä menee elämäntilanteesta riippuen paremmin, välillä huonommin.
- Moniongelmaisuus
 - Asunnoton on tyypillisesti moniongelmainen (päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat), hänellä voi olla heikko taloudellisten asioiden hoitokyky, väkivaltaisuutta ja puutetta arjen taidoissa. Asumisen osaaminen on puutteellista. Asunnottomuus osaltaan ylläpitää ja myös syventää näitä ongelmia.
- Asunnon saamisen vaikeus
 - Asunnon saamisen vaikeuden taustalla ovat usein vanhat painolastit kuten vuokravelka, asunnon hajottaminen tai häiriökäyttäytyminen.
 - Kertyneet vuokravelat estävät asunnon saamista.
 - Häätöjä aiheuttavat pääasiassa vuokravelan kertyminen ja huono asuminen, mikä tarkoittaa asuntoa tuhoavaa asumista ja yleistä häiriötä aiheuttavaa asumista. Näitä ongelmia saavat aikaan häiriöitä tuottava päihteiden käyttö asunnossa ja kaverien käyttäytyminen asunnossa

Erilaiset juurisyyt ovat kietoutuneet toisiinsa ja aiheuttavat asunnottomuuteen juuttumista. Asunnottomuuden riskitekijöiden tunnistamista ja juurisyyhin puuttumista on parannettava. Asunnottomuuden puolittamisessa asunnottomuuden ennaltaehkäisy on edelleen keskeinen asia.

7.2 Toimenpiteitä

Asunnottomuuden ennaltaehkäisy:

- Kehitetään ja otetaan käyttöön ryhmämuotoista asumisneuvontaa ja tukea
- Peruspalveluiden sote-ammattilaisten asumisen ohjauksen osaamisen kehittäminen
- Asiakkaiden (asunnottomuusriskissä muitakin ryhmiä kuin päihde/mielenterveys) asumistaitojen osaamisen lisääminen (ml. ryhmämuotoiset menetelmät), asumisvalmennuksen kehittäminen
 - Jälkihuoltonuorten asumisen edellytysten ja osaamisen parantaminen ("asumisen ajokortti")
 - Maahanmuuttajien asumisen osaamiseen panostaminen
- Maahanmuuttajataustaisten asuttaminen hajautetusti eri asuinalueille toteutetaan yhteistyössä eri vuokranantajien kanssa
- Asumisneuvonta osaksi sote-keskuksessa tapahtuvaa walk in-sosiaaliohjausta (osaksi Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaa)
- Asumisneuvonnan vahvistaminen
 - talousneuvonnan integroiminen osaksi asumisneuvontaa
- Asumisneuvonnassa erityisesti maahanmuuttajanuorten kotouttamisen edistämiseksi luodun systemaattisen mallin kehittämistä jatketaan. Malli sisältää konkreettista asumisen opastusta erityisesti nuorille maahanmuuttajamiehille.

Matalan kynnyksen tuki:

- LiTu-mallin laajennus ja jalkautuvan työparityön lisääminen eli asiakkaan omissa toimintaympäristöissä (kotona ja erityisesti kotoa ulos) tapahtuva työ (lisäksi iltapäiväisen palvelun tarpeen selvittäminen ja tarvittaessa käyttöönotto)
- Kokemusasiantuntijoiden kouluttaminen ja heidän osaamisensa hyödyntäminen
- Pääteellisen päivätoiminnan toteuttaminen / palvelupiste jossa voi asioida myös päihtyneenä
- Matalan kynnyksen työtoiminnan järjestäminen
- Asiakaskunnan elämönhallinnan vahvistamisen jatkaminen ja tähän sisältyvän toiminnan kehittäminen (toipumisorientaatio).

Asunnottomuuden uusiutumisen ehkäisy:

- Välitystilatoiminnan kehittäminen ja lisääminen
- Nopea puuttuminen vuokratvelkojen kertymiseen
- Vaikeassa asumistilanteessa olevien työelämävalmiuksia parannetaan VALO-mallin mukaista toimintaa kehittämällä
- Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakykyä parannetaan matalan kynnyksen tukipaikkojen toimintoja kehittämällä.

Yhteistyön lisääminen

- Yhteistyön kehittäminen talous- ja velkaneuvonnan, sosiaalipalveluiden, rikosseuraamusten täytäntöönpanon sekä asumisneuvonnan kanssa luottotietonsa menettäneiden asunnon saannin helpottamiseksi
- Yhteistyötä ulosottoviraston kanssa kehitetään edelleen, tavoitteena mm. häätöjen toteuttaminen hallitusti, niin että häädetty ei joudu asunnottomaksi.
- Kela-yhteistyön syventäminen
- Yhteistyön kehittäminen asunnon löytämiseksi nopeasti asunnottomille asunnonhakijoille (asunnonhakuvaihe!)
- Porin psykososiaalisten asumispalveluiden ja Satasairaalan psykiatrian yhteiskehittämän sairaalasta kotiutumisen tuen toimintamallin jatkaminen

- Varmistetaan riittävä tuki siirryttäessä laitoksista tai asumispalveluista itsenäiseen asumiseen. Keskeisenä tavoitteena on asiakkaiden itsenäisen asumisen ja oman elämän haltuunoton toteutuminen. Toteutumista mahdollistaa toipumisorientaation viitekehysten mukainen toiminta. Asiakkaiden elämänlaadun parantumisen tuloksena asumispalveluiden kokonaiskustannukset etenkin osto-palveluiden osalta pienenevät. Itsenäistä asumista tuetaan parantamalla asiakkaiden kiinnittymistä ympäröivään yhteisöön ja hyvää arkea vahvistaviin luonnollisiin verkostoihin. Asiakkaita avustetaan löytämään itselleen mielekästä tekemistä ja sisältöä elämäänsä.
- Asiakkaan toipumisedellytyksien ja onnistuneen asumisen kannalta erityisen kriittisiä ovat vaiheet, joihin liittyy asumismuodon vaihtuminen, tai palveluiden toimimattomuus esimerkiksi päihdekuntoutuksen ja asumispalvelun kesken. Näissä nivelvaiheissa tarvittavaa tukea on parannettava.

8. Seuranta ja arviointi

Tämän ohjelman seurannasta vastaa Porin asunnottomuuden johtoryhmä. Seurattavia asioita ovat ohjelmassa mainittujen toimien edistyminen sekä niiden vaikutukset asunnottomuuteen. Asunnottomuuskyseily vuosittain marraskuussa liittyy oleellisesti seurantaan. Ohjelman toteutumista seuraa myös Ympäristöministeriön asettama johtoryhmä Yhteistyöohjelmalle asunnottomuuden puolittamiseksi.

Viiteaineisto:

Alppivuori, Kristiina (2018): Koontia asunnottomuutta käsittelevistä tutkimuksista, artikkeleista ja toimenpideohjelmista – julkaisujen sisältöä ja tuloksia

<https://asuntoensin.fi/assets/files/2018/10/ASUNNOTTOMUUSTUTKIMUSKOONTI-2018-Alppivuori.pdf>

Asunto ensin -sivusto. <https://asuntoensin.fi/>

Asunto ensin 2.0 Tehdään yhdessä jokaiselle mahdollisuus. Ehdotus asunnottomuustyön pohjaksi 2020-luvun suomessa 3.3.2020 Muutoslaboratoriotyöryhmä

<https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/03/EHDOTUS-ASUNNOTTOMUUSTY%C3%96N-POHJAKSI-2020-LUVUN-SUOMESSA.pdf>

Granfelt, Riitta (2017): Asumissosiaalisen työn sisällön ja paikan määrittelyä. Esitelmä Asunto ensin – seminaarissa 27.4.2017.

https://asuntoensin.fi/assets/files/2017/05/Asumissosiaalinenty%C3%B6_Riitta-Granfelt_2704017.pdf

Karppinen, Jari (2019): Asunto ensin - Asumissosiaalisen työn malli maakunnille ja kumppaneille

<https://asuntoensin.fi/assets/files/2019/02/Asunnottomuusty%C3%B6n-malli-maakunnille-2019.pdf>

Ympäristöministeriö (2011): Asunnottomuuden vähentämisen taloudelliset vaikutukset. Raportteja 7/2011.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41407/YMr7_2011_Asunnottomuuden_vahentamisen_taloudelliset_vaikutukset.pdf?sequence=1

Ympäristöministeriö (2020): Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä

https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Yhteistyöohjelma_asunnottomuuden_puolittamiseksi-13CB1FE8_D0BA_405B_B1A7_63C9B2A40371-156666.pdf/f674e6e5-de8d-d7c7-5ab4-345e528fe6ca/Yhteistyöohjelma_asunnottomuuden_puolittamiseksi-13CB1FE8_D0BA_405B_B1A7_63C9B2A40371-156666.pdf?t=1603259589356